

Arlanda Flygsamlingars Vänner

April 2019

Ansvarig utgivare: Bertil Boberg

Redaktör: Jan Forsgren

Intryck från att arbeta med ett 100 år gammalt flygplan

I november 2017 blev jag (Kalle Rydning) och Bengt Emilsson involverade i Albatros-projektet. För min egen del kändes det helt rätt, Albatrossen var nämligen det föremål som gjorde störst intryck på mig när jag för ett par år sedan gjorde ett besök med PRO på samlingarna. Det var i själva verket den som gjorde att jag samma dag anmälde mig som medlem i AFV!

Vår första uppgift blev att återskapa styrsystemet. Det fanns väldigt lite uppgifter om styrsystemet vid samlingarna. Däremot nämnde Åke Nilsson att det på Tekniska museet fanns en hel del Albatros-ritningar från Södertälje Verkstäder. Där hittade jag några intressanta ritningar där man kunde se hur roderlinorna skulle dras. Det fanns även detaljritningar på ingående komponenter. Det var bara att sätta igång, och Bengt fick tillbringa många timmar i svetscontainern med dessa arbeten. Efter sommaren 2018 var alla komponenter färdiga och inmonterade i flygkroppen.

Anslutning av roderlinor återstår, men får anstå tills rodren är klara och monterade.

Nästa uppgift blev att tillverka stagbocken som utgör fäste för övervingarna. Ritningar fanns, och vi började med att tillverka själva vingfästena. Fästpunkter för undervingarna fanns kvar i flygkroppen, liksom även fästen för stagbocken. Med utgångspunkt från undervingens fästen byggde vi en ställning där vi kunde placera övervingens fästen på rätt plats i förhållande till kroppen. Sedan gällde det att kapa till de strömlinjeformade stålrören som stagbocken är uppbyggd av och svetsa dem till vingfästena. Ett problem var att vi av brandsäkerhetsskäl inte kunde svetsa på plats, utan måste ta loss delarna från kroppen och gå ut i svetsboden. Vi lyckades genom noggrann uppmätning och genom att börja fästa ihop delarna med en liten svetsloppa, och därefter gå in och prova på kroppen, eventuellt justera, ut igen och fortsätta svetsa. Många turer blev det ut till svetscontainern, men i slutet av oktober var stagbocken färdigmonterad och målad.

Arlanda Flygsamlingar

Kontaktinformation:

Öppettider för visning och telefon-
Samtal helgfria tisdagar och torsdagar
1000-1500

Postadress:

Arlanda Flygsamlingars Vänner
C/o Swedavia
190 45 STOCKHOLM-ARLANDA

Tel: 08-593 600 33

E-post: arlandasamling@telia.com

www.arlandaflygsamlingar.se

Plusgiro: 352680-3

Organisationsnr: 802411-6561

Besöksadress:

Kabinvägen 7, Stockholm-Arlanda

Kontaktpersoner:

Jan Forsgren: 076-822 69 20

E-post: janforsgren@yahoo.se

Bertil Boberg: 070-482 71 28

E-post: bertil.boberg@telia.com

En naturlig fortsättning på vårt arbete blev att tillverka den falltank som skall sitta monterad i stagbocken och förser motorn med bränsle genom självtryck. Vi skaffade 0,5 mm mässingsplåt och lödde ihop tanken med tenn. Denna var klar och monterad vid Lucia 2018.

Kroppstanken lyfts på plats.

Uppmuntrade av att vi lyckats med falltanken, vilken hade en ganska komplicerad form, tyckte vi att vi kunde våga oss på kroppstanken. Denna är placerad under sitsen i den främre sittbrunnen. En kraftig stång vilken utgör fäste för undervingen går rakt genom tanken. Detta arbete gick förvånansvärt smidigt, vi hade nu fått upp snitsen med att löda, och den 22 januari 2019 kunde vi provmontera tanken i kroppen och konstatera att den passade perfekt!

I skrivande stund (februari 2019) håller vi på med att klura ut hur vi skall bygga upp bränslesystemet. Det finns ritningar som säger en sak, medan gamla foton visar en annan sak. Jag får intrycket av att varje flygplanindivid var unik. Jag tror att vi har någotsånär koll på hur det är tänkt att fungera, och får jobba vidare på känn.

Karl Rydning

Nord NC 701 SE-KAL

Sedan drygt ett år pågår en grundlig restaurering av de båda Renault 12T-motorerna från samlingarnas Nord NC 701. Detta arbete utförs av Ove Andersson och Anders Virving, motor- respektive eltekniker med lång erfarenhet från Linjeflyg och SAS. Den ena motorn är nu nästan klar, och arbetar man med att ersätta förstörda och saknade nitar i motorkåporna. När motorkåporna därefter har målats, kommer de att monteras på motorn. Därefter vidtar arbetet med propellern. När hela paketet, motor, motorkåpor och propeller monterats, kommer det att flyttas till vår motorutställning. Sedan är det dags för den andra motorn att genomgå samma behandling.

Stabilisatorn är nästan klar, och Miro Patocka håller nu på med finjusteringen av det av honom nytillverkade högra höjdrodret. Förra hösten fixade Ove och

Anders landstället, vilket gör att flygplanet nu går att rangera.

Då SE-KAL stått utomhus sedan december 1970, börjar det bli akut att få flygplanet under tak. Vinter- och vårstormarna 2018/19 hade som följd att de olika presenningarna delvis lossnade. Presenningarna och dess fastbindningsanordningar har ersatts av Miro. En av de olika lösningar som diskuterats är att bygga en enkel träbod för att därmed kunna täcka flygplanet. Vår Nord NC 701 är f.ö. ett av tre stora flygplan som förvaras utomhus (de andra är Caravelle SE-DAF och CV-440 Metropolitan SE-CCX, den senare på Bromma).

Målsättningen är givetvis att kunna visa SE-KAL i komplett och restaurerat skick i Kartverkets färger. En sådan målsättning innebär givetvis en myckenhet av arbete, men är ingen omöjlighet!

Jan Forsgren

Utredning om samlingarnas framtid klar

I och med att Statens Maritima och Transporthistoriska Museer (SMTM) 2018-01-01 övertog ansvaret för Arlanda Flygsamlingar och det tidigare Vägverkets samlingar i Kjula tillsattes en utredning av SMTM. Den ansvarige utredaren, Åsa Lindgren, har gjort en kartläggning av nuläget, och vilka behov som finns för det framtida bevarandet av dessa båda transporthistoriska samlingar.

Utgångspunkten har varit att behandla alla samlingar likvärdigt inom

myndigheten, vilket har resulterat i flera förslag, t.ex. bättre samlingsförvaltning. Då SMTM i nuläget inte har kunskap om samlingarna, startar myndigheten därför ett flerårigt uppordningsprojekt under våren. Projektet bedrivs sommarhalvåret i Kjula för att sedan under hösten fortsätta vid Arlanda Flygsamlingar. SMTM har nyligen tecknat ett treårigt hyreskontrakt med Swedavia, vilka äger den lokal och tomt där vi nu bedriver vår verksamhet. Från AFV:s sida ser vi med tillförsikt fram emot ett fördjupat samarbete med SMTM.

Jan Forsgren

Ny bok om Klemm Kl 35 i Sverige

Den senaste volymen i AFV:s skriftserie behandlar Klemm Kl 35 i Sverige. Klemm Kl 35 kom i Sverige att användas både av Flygvapnet, KSAK:s olika flygklubbar och privata ägare. Med sin fantastiska roderharmonik och utmärkta flygegenskaper blev Kl 35 mycket uppskattad av de piloter som fick förmånen att flyga detta klassiska skolflygplan. Av de 96 flygplan av denna typ som använts i vårt land, finns sju exemplar kvar. Ett av dessa, SE-BHF, finns bevarat vid Arlanda Flygsamlingar.

Just denna Klemm Kl 35 levererades till Flygvapnet 1941, och tilldelades serienummer 5049. Den 29 maj såldes flygplanet till Geflebygdens Flygklubb, och civilregistrerades som SE-BHF den 29 september samma år. Den civila karriären blev inte särskilt långvarig. Redan den 12 oktober 1948 havererade SE-BHF i Gideå församling i Ångermanland. Fram till och med augusti 1948 hade SE-BHF uppnått en sammanlagd gångtid om 1 295 timmar. Den 20 februari 1950 avfördes SE-BHF formellt ur civilregistret. .

SE-BHF kom till samlingarna våren 2004, och har restaurerats till statiskt utställningsskick av Uno Sellgren, Kalle Rydning och Bengt Emilsson.

SE-BHF våren 2019. Foto: Jan Forsgren

Endast mindre detaljer återstår innan flygplanet är färdigt, t.ex. släpanordning för bogsering av segelflygplan, säkerhetsbälten och kablage o.d. till motorn. Boken innefattar 104 sidor, och är rikt illustrerad med ett femtiotal fotografier och ritningar. Förutom Klemm Kl 35, beskrivs även de svenskregistrerade Klemm L 25 och Klemm 107. En detaljerad individhistorik över samtliga olika Klemmflygplan som använts i Sverige finns med. Boken kostar 150 kronor + porto och kan beställas från Arlanda Flygsamlingars Vänner (se adress s. 1).

Jan Forsgren

VERKSAMHETSREDOGÖRELSE 201804

Under fjärde kvartalet 2018 har 23 frivilliga medlemmar under helgfria tisdagar och torsdagar samt första lördagen varje månad utfört nödvändiga renoverings- och underhållsarbeten av föremål ingående i Arlanda Flygsamlingar enligt avtal med våra ägare.

Sedan AFV bildades i oktober 2001 och efter att Stiftelsen Aerospace gått i likvidation har i snitt 20 frivilliga personer deltagit i verksamheten. Sedan 2002 har AFV:s aktiva medlemmar utfört arbeten under 15 823 dagar.

Projekt 170: Lockheed Lodestar SE-BZE (Georg Kramer och Anders Virving) En lomplettering av belysning och elsystem har utförts.

Projekt 174: N.A.B.9 (Albatros B.IIa) (Nils-Åke Nilsson, Börje Holmberg, Jan Carlson, Karl Rydning och Bengt Emilsson) Tillverkning av fyra vinghalvor pågår, jämte dukning av stabilisator och roder. Nyttillverkning och inpassning av styrsystem, baldakin och bränsletankar pågår.

Projekt 182: Nord NC 701 SE-KAL (Miro Patocka, Ove Andersson och Anders Virving)

Projekt 187: DH 104 Dove SE-EUR (Lasse Blixt) Flygplanetets exteriör har målats.

Förutom ovannämnda arbeten har AFV:s hemsida uppdaterats av Miro Patocka. Digitalisering av fotografier pågår.

Med denna fartfyllda bild av Svensk Flygtjänsts AD-4W Skyraider önskar AFV en trevlig sommar till samtliga medlemmar! Foto: via Jan Nilsson